

סוג הבחינה: בגרות לבתי ספר על-יסודיים

מועד הבחינה: חורף תשס"ו, 2006

מספר השאלון: 011104

נספח: גיליון תשובות

ידיעת הלשון והבעה

שאלון משולב

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שישה פרקים.

נקודות	8	–	(2×4)	–	פרק א – דיוקי הגייה
נקודות	24	–	$(1 \times 8) + (2 \times 8)$	–	פרק ב – הפועל
נקודות	16	–	(4×4)	–	פרק ג – תצורת השם ותורת ההגה
נקודות	24	–	(6×4)	–	פרק ד – תחביר ושחבור
נקודות	28	–	$6+5+3+4+2+(4 \times 2)$	–	פרק ה – הבנה
נקודות	100	–	סה"כ		

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות:

- (1) ענה על השאלות 1-12 בגיליון התשובות המצורף.
- (2) משאלה 13 והלאה כתוב את תשובותיך במחברת הבחינה.
- (3) בסיום הבחינה מסור למשגיח את גיליון התשובות עם מחברת הבחינה.
- (4) הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

ענה על השאלות 1-12 בגיליון התשובות המצורף.

בשאלות 12-1 מוצעות לכל שאלה ארבע אפשרויות תשובה, אך רק אחת מהן נכונה. בנספח תמצא גיליון תשובות ובו מספרי השאלות, ולידם אותיות המציינות את התשובות המוצעות. בגיליון התשובות סמן לכל שאלה x במשבצת שמשמאל לאות המציינת את התשובה הנכונה (ראה דוגמה במסגרת).
לכל שאלה סמן x אחד בלבד. אם תסמן יותר מ-x אחד לשאלה, תיפסל התשובה.

שים לב: בסיום הבחינה מסור למשיח את גיליון התשובות עם מחברת הבחינה.

דוגמה לסימון בגיליון התשובות:

61. א. המכתב המְצָרֵף לחבילה הוא בְּשִׁבִּילָה.
ב. המכתב המְצָרֵף לחבילה הוא בְּשִׁבִּילָה.
ג. המכתב המְצָרֵף לחבילה הוא בְּשִׁבִּילָה.
ד. המכתב המְצָרֵף לחבילה הוא בְּשִׁבִּילָה.

את התשובה הנכונה עליך לסמן בגיליון התשובות כך:

61. א ב ג ד

פרק א – דיוקי הגייה (8 נקודות)

ענה על השאלות 1-4 בגיליון התשובות (לכל שאלה – 2 נקודות).
הקפד לבחור באפשרות המבטאת את ההגייה הנכונה של הפועל, מילת היחס ואותיות השימוש (כל"ב).

1.
 - א. לְכַל אַחַד מִמְכֶם יש מה לתרום לקהילה.
 - ב. לְכָל אַחַד מִמְכֶם יש מה לתרום לקהילה.
 - ג. לְכָל אַחַד מְכֶם יש מה לתרום לקהילה.
 - ד. לְכָל אַחַד מְכֶם יש מה לתרום לקהילה.

2.
 - א. הַסְבַּרְתִּי לַחֲבֵרַי אֶת הַחֲשִׁיבוֹת שֶׁבְּפַעֲלֵי לֹת גּוֹפְנִית קְבוּעָה.
 - ב. הַסְבַּרְתִּי לַחֲבֵרַי אֶת הַחֲשִׁיבוֹת שֶׁבְּפַעֲלֵי לֹת גּוֹפְנִית קְבוּעָה.
 - ג. הַסְבַּרְתִּי לַחֲבֵרַי אֶת הַחֲשִׁיבוֹת שֶׁבְּפַעֲלֵי לֹת גּוֹפְנִית קְבוּעָה.
 - ד. הַסְבַּרְתִּי לַחֲבֵרַי אֶת הַחֲשִׁיבוֹת שֶׁבְּפַעֲלֵי לֹת גּוֹפְנִית קְבוּעָה.

3.
 - א. אֲנִי מְבִיעַ בְּפִנְיָךְ אֶת הָעֲרַכְתִּי עַל מַעֲשִׂיךְ.
 - ב. אֲנִי מְבִיעַ בְּפִנְיָךְ אֶת הָעֲרַכְתִּי עַל מַעֲשִׂיךְ.
 - ג. אֲנִי מְבִיעַ בְּפִנְיָךְ אֶת הָעֲרַכְתִּי עַל מַעֲשִׂיךְ.
 - ד. אֲנִי מְבִיעַ בְּפִנְיָךְ אֶת הָעֲרַכְתִּי עַל מַעֲשִׂיךְ.

4.
 - א. בַּמַּעֲבָדָה הַתְּאָרוּ לַתְּלִמִּידִים אֶת מֵהֶלֶךְ הַנִּסְוּי, וְהַסְבִּירוּ לָהֶם כִּי צַד לְחַטָּא אֶת הַכְּלִים.
 - ב. בַּמַּעֲבָדָה הַתְּאָרוּ לַתְּלִמִּידִים אֶת מֵהֶלֶךְ הַנִּסְוּי, וְהַסְבִּירוּ לָהֶם כִּי צַד לְחַטּוֹת אֶת הַכְּלִים.
 - ג. בַּמַּעֲבָדָה הַתְּאָרוּ לַתְּלִמִּידִים אֶת מֵהֶלֶךְ הַנִּסְוּי, וְהַסְבִּירוּ לָהֶם כִּי צַד לְחַטּוֹת אֶת הַכְּלִים.
 - ד. בַּמַּעֲבָדָה הַתְּאָרוּ לַתְּלִמִּידִים אֶת מֵהֶלֶךְ הַנִּסְוּי, וְהַסְבִּירוּ לָהֶם כִּי צַד לְחַטָּא אֶת הַכְּלִים.

פרק ב – הפועל (24 נקודות)

בפרק זה שאלות **סגורות** ושאלות **פתוחות**.

את התשובות לשאלות ה**סגורות** (שאלות 5-12) המשך לסמן בגיליון התשובות.

את התשובות לשאלות ה**פתוחות** (שאלות 13-20) כתוב במחברת הבחינה.

שאלות סגורות (16 נקודות)

ענה על השאלות 5-12 בגיליון התשובות (לכל שאלה – 2 נקודות).

5. איזה פועל יוצא דופן מבחינת הבניין?

- א. דָּרַג ב. אָכַל ג. פָּרַק ד. צָרַף

6. אין לְהַפִּיר את החוקים.

השורש של הפועל הוא פ-ר-ר.

צורת פועל נוספת באותו שורש, אך בבניין אחר:

- א. מְפָרֵה ב. מְפָרֵה ג. מְפִירֵר ד. תְּפָרֵה

7. איזה פועל איננו שייך לגזרת נחי ל"י / ל"ה?

- א. הנפט מְצוּי במעמקי האדמה.
ב. התלמיד רָאוּי לפרס בזכות הישגיו המרשימים.
ג. הארון בבית סבי עָשׂוּי עץ אלון משובח.
ד. הנושא שהוצע לדיון בשיעור שְׁנוּי במחלוקת.

8. איזה פועל בנוי מהשורש צ-ל-י/ה, בניין קל, גוף נוכחת, זמן עתיד?

- א. תִּצְלִי ב. נִצְלָה ג. צָלִית ד. תִּצְלִי

9. I אמש **נָתַן** אישור לתכנית.
 II בקרוב **נָתַן** אישור לתכנית.
 מהו המשפט שהנאמר בו נכון?
 א. שני הפעלים זהים בשורש בלבד.
 ב. שני הפעלים זהים בגוף בלבד.
 ג. שני הפעלים נבדלים זה מזה בשורש, בבניין, בזמן ובגוף.
 ד. שני הפעלים נבדלים זה מזה בזמן ובבניין, וזהים בשורש ובגוף.
10. איזה מבין הפעלים המודגשים הוא בבניין נפעל?
 א. התלמיד **נָכַח** בשיעור.
 ב. החולה **נָשַׁם** בכבדות.
 ג. המטוס **נָחַת** בשדה התעופה בשלום.
 ד. מכשיר הקשר התקלקל ו**נָדַם**.
11. קהל רב ה**צִטּוּף** מחוץ לאולם, ו**צִפּוּה** ממארגני האירוע למצוא פתרון. ואכן הסדרנים **צוּפְפוּ** את הרווחים שבין השורות, כדי שכולם יוכלו ל**צַפּוֹת** במופע. מה הם שמות הבניינים לפי סדר הפעלים במשפטים?
 א. התפעל; פיעל; פיעל; קל.
 ב. התפעל; פועל; פועל; פיעל.
 ג. התפעל; קל; פיעל; קל.
 ד. פיעל; קל; פועל; פיעל.
12. יש ל**הַזְדָּהוֹת** בכניסה לאולם.
 מהי צורת הנסתר בזמן הווה של שם הפועל ל**הַזְדָּהוֹת**?
 א. מְזַדְּהֵם ב. מְזַדְּהָה ג. מְזַדְּהָה ד. מְזַדְּהָה

את התשובות משאלה 13 והלאה כתוב במחברת הבחינה.
העתק למחברתך את מספר השאלה, וכתוב לידו את התשובה.

שאלות פתוחות (8 נקודות)

קרא את הפסקה שלפניך, וענה על השאלות 13-20 שאחריה (לכל שאלה – נקודה אחת).

בבית הספר מַצֵּעַ לתלמידים מגוון של מגמות לימוד, דבר המְקַנֶּה להם אפשרות בחירה בין מקצועות. התלמידים יכולים להַעְזִיר בצוות בית הספר כדי להַשִּׁיג מידע, שיִקַּל עליהם את הבחירה המתאימה להם.

13. מהו השורש של הפועל מַצֵּעַ?

14. מהו הבניין של הפועל מַצֵּעַ?

15. מהו הבניין של הפועל מְקַנֶּה?

16. מהו השורש של הפועל להַעְזִיר?

17. מהו הבניין של הפועל להַעְזִיר?

18. מהי הגזרה של הפועל להַשִּׁיג?

19. מהי הגזרה של הפועל יִקַּל?

20. מהו הבניין של הפועל יִקַּל?

פרק ג – תצורת השם ותורת ההגה (16 נקודות)

בפרק זה עליך לענות במחברת על ארבע מהשאלות 21-28 (לכל שאלה – 4 נקודות).
תוכל לבחור את השאלות כרצונך משתי החטיבות (מתצורת השם ומתורת ההגה) או רק מאחת מהן.

שים לב: בשאלות שיש בהן שני סעיפים, I-II, יש לענות על שניהם.
בשאלות הסגורות העתק למחברתך את מספר השאלה ואת מספר הסעיף, ולידם העתק את התשובה הנכונה במלואה (אין צורך להעתיק את הניקוד).

תצורת השם

21. I. איזה שם יוצא דופן מבחינת דרך התצורה?

א. יִמְאִי ב. קִנְאִי ג. חִשְׁמֵלְאִי ד. בִּמְאִי

II. איזה שם יוצא דופן מבחינת דרך התצורה?

א. כִּסְפוֹמֵט ב. רִכְבָּל ג. שְׁעֵלַת ד. פְּלֻדָּלַת

22. I. איזה שם זהה מבחינת הגזרה והמשקל לשם הַתְּקָלוֹת?

א. הַטְּמָאוֹת ב. הַמְּנַעוֹת ג. הַתְּמָמוֹת ד. הַתְּכַנְסוֹת

II. איזה שם זהה מבחינת הגזרה והמשקל לשם תְּקָרִית?

א. תְּחִזִּית ב. תְּרַגִּיל ג. תְּחַתִּית ד. תְּסָרִיט

23. מהו המשפט שהנאמר בו נכון?

- המילה רִאִיוֹן זהה בתצורתה למילה נְסִיוֹן.
- המילה דְּמִיוֹן זהה בתצורתה למילה תְּקִנוֹן.
- המילה חֲדָרוֹן זהה בתצורתה למילה פְּתָרוֹן.
- המילה דְּמִיוֹן זהה בתצורתה למילה חֲדָרוֹן.

24. צְבוּרִי , אֵיכוֹת , קְרָמְבו , מַעְדָּנִיה , שְׂרוֹת , אוֹפְנוֹע .

- ציין את דרך התצורה של כל אחד מששת השמות שברשימה.
- איזה שם מביניהם זהה בדרך תצורתו לשם מְגַבֵּת?

תורת ההגה

25. I. מה משותף לשלושת הפעלים: **הִצְטַרְדָּה**, **הִזְדַּעְקָה**, **הִצְטַעְרָה**?

- א. בכל הפעלים יש שיכול עיצורים ותשלום דגש.
 ב. בכל הפעלים יש תשלום דגש והידמות מלאה.
 ג. בכל הפעלים יש שיכול עיצורים והידמות חלקית.
 ד. בכל הפעלים יש הנמכת תנועה והידמות חלקית.

II. באיזו מילה סדר הדגשים הוא: קל / קל / חזק תבנית?

- א. **פִּסְלֹתָן** ב. **תִּסְתַּכֵּל** ג. **הִתְבַּגְּרֹתֶם** ד. **תִּסְמְנָה**

26. I. באיזו מילה אין השפעה של עיצור גרוני על תנועה?

- א. **יֹאמֵר** ב. **יֹאמִיר** ג. **נֹאמֵר** ד. **אֹמְרָה**

II. באיזו מילה חל תשלום דגש?

- א. **תִּעְרָךְ** ב. **הֶעָרִיךְ** ג. **עוֹרֵךְ** ד. **יֵעָרֵךְ**

27. I. באיזו מילה לא חל חוק החיטוף?

- א. **בוֹדְקִים** ב. **מְבַדְּקִים** ג. **תְּבַדְּקִי** ד. **בְּדוֹקָה**

II. באיזו מילה חל פירוק צרור שוואים נעים?

- א. **שְׁמְרֵי** ב. **הַכְּנָסִי** ג. **כְּבֻדִי** ד. **קְצִינִים**

28. I. מהי התופעה הפונטית המשותפת לשלושת הפעלים: **כָּרַתְךָ**, **שָׁנְנוּ**, **צִיְתָם**?

II. מדוע לא חלה אותה תופעה בפועל **הִצְטַנְנָה**?

פרק ז – תחביר ושחבור (24 נקודות)

ענה במחברת הבחינה על ארבע מהשאלות 29-35 (לכל שאלה – 6 נקודות).

1. הנחיות כלליות לניתוח תחבירי:

העתק את המשפט למחברתך.

- סיווג: – ציין את הסוג התחבירי של המשפט – פשוט, איחוי (מאוחה, מחובר), מורכב.
- אם המשפט (או חלק ממנו) חסר, בעל חלקים כוללים (כולל), או בעל חלק ייחוד – ציין זאת.
- תחימה: – במשפט איחוי (או בפסוקית מאוחה) – תַחַם את האיברים, וציין את הסוג התחבירי של כל איבר.
- במשפט מורכב (או בפסוקית מורכבת) – תַחַם את הפסוקית או את הפסוקיות, וציין את התפקיד ואת הסוג התחבירי שלהן.
- הגדרה: – אם יש במשפט מילים מודגשות בקו, ציין את תפקידן התחבירי.

2. הנחיות כלליות לשחבור:

- הקפד על משמעות הגיונית במשפט ששחברת.
- הוסף או השמט מילים על פי הצורך.
- פסק כהלכה את המשפט ששחברת.

29. נתח את המשפט שלפניך (לפי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש הפרק).

לאחרונה גובר קצב הגילוי של כוכבי לכת חדשים, ואולם מדענים אחדים טוענים כי אלו אינם כוכבי לכת אמיתיים.

30. נתח את המשפט שלפניך (לפי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש הפרק).

מחקר חדש מגלה כי עוצמתן של הסערות הגדולות, שהתחוללו באוקיינוס האטלנטי ובאוקיינוס השקט, גדלה מאז שנות השבעים של המאה הקודמת.

- 31.** לפניך תוצאות סקר, שבדק מה משפיע על בחירת מקום הקנייה.
בסקר התבקשו הקונים לדרג את הקריטריונים המשפיעים על בחירתם, לפי סולם ציונים
בין 1 ל-5 (5 – מציין את מידת ההשפעה הרבה ביותר).
עיין בנתונים, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם (שים לב להנחיות לחבור שבראש פרק ד).

הקריטריונים המשפיעים על בחירת מקום הקנייה (סולם ציונים בין 1 ל-5)	
מגוון המוצרים בחנות	— ציון 4.3
רמת השירות בחנות	— ציון 4.1
נוחות הקנייה והחנייה	— ציון 3.8
המרחק לחנות	— ציון 3.3
קריאת סקרי מחירים בעיתונות	— ציון 2.4

(על פי סקר מכון רותם, ידיעות אחרונות, 23/9/05)

- א.** בחר בקריטריון בעל ההשפעה הרבה ביותר על בחירת מקום הקנייה. כתוב על פיו משפט מורכב (אין צורך לציין מספרים).
- ב.** בחר בקריטריון בעל ההשפעה הרבה ביותר ובקריטריון בעל ההשפעה המעטה ביותר על בחירת מקום הקנייה. כתוב על פיהם משפט מאוחד בקשר של השוואה (אין צורך לציין מספרים).
- ג.** בחר בשני הקריטריונים בעלי ההשפעה המעטה ביותר על בחירת מקום הקנייה. כתוב על פיהם משפט בעל חלק כולל מכל סוג שתבחר (אין צורך לציין מספרים).

- 32.** קרא את המשפט שלפניך, וענה על הסעיפים א-ג שאחריו.
אם מוקד התנועה ידווח לנהגים בזמן אמת על עיכובים בתנועה, יפחת הגודש בכבישים.
- א.** נתח את המשפט (לפי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש פרק ד).
- ב.** שחבר את המשפט הנתון למשפט פשוט (שים לב להנחיות לחבור שבראש פרק ד).
- ג.** שחבר את המשפט הנתון למשפט מורכב בעל פסוקית תכלית (שים לב להנחיות לחבור שבראש פרק ד).

33. קרא את המשפטים (1)-(4) שלפניך, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.
 (שים לב להנחיות לשחבור שבראש פרק ד.)
- (1) בעונת התפוחים, מהאביב עד הסתיו, יש היצע גדול מדי של תפוחים.
 - (2) המגדלים מאחסנים את התפוחים העודפים בבתי קירור מיוחדים.
 - (3) ניתן לשמור תפוחים בקירור במשך תקופה ארוכה.
 - (4) כך טוענים המגדלים.
- א. שחבר את משפטים (1) ו-(2) למשפט מאוחה בקשר של סיבה ותוצאה.
 ב. שחבר את משפט (2) למשפט בעל חלק ייחוד.
 ג. שחבר את משפטים (3) ו-(4) למשפט פשוט בעל הסגר.
34. קרא את המשפט שלפניך, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.
לפי מחקרים שנערכו לאחרונה, נראית בעשור האחרון מגמה ברורה של צמצום בהיקף הצומח בעולם בשל התחממות כדור הארץ.
- א. נתח את המשפט (לפי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש פרק ד).
 - ב. פרק את המשפט הנתון לשלושה משפטים פשוטים.
35. לפניך שישה משפטים א-ו, ובכל אחד מהם מודגש הצירוף "כוכב לכת".
 ציין את התפקיד התחבירי של צירוף זה בכל אחד מהמשפטים.
- א. פלוטו, **כוכב הלכת** התשיעי, הוא הכוכב הקטן והמרוחק ביותר במערכת השמש שלנו.
 - ב. לטענת חוקרים אחדים, פלוטו אינו **כוכב לכת**.
 - ג. חוקרים אחרים הכריזו שהם גילו **כוכב לכת** עשירי במרחק ארבעה-עשר מיליארד ק"מ מהשמש.
 - ד. ההכרזה על **כוכב לכת** עשירי עוררה ויכוח בין המדענים.
 - ה. **כוכב הלכת** החדש, צירופו למניין כוכבי הלכת במערכת השמש שנוי במחלוקת.
 - ו. ייתכן שבעתיד יסורטטו מחדש מפות מערכת השמש, ובהן יופיע **כוכב הלכת** החדש.

פרק ה – הבנה (28 נקודות)

קרא את המאמר שלפניך, וענה על השאלות 36-43 שאחריי.

"אני תקוע בפקק"

על [אי] זרימת התנועה ועל חילוץ פקקים

(על פי מאמר מאת א' סלומון*, כמעט 2000, גיליון 23, קיץ 1999)

- א פסקה א "אני תקוע בפקק" – זו אחת ההצהרות הנפוצות ביותר בשיחות הטלפונים הסלולריים של נהגים ונוסעים עצבניים, הנאלצים "לבלות" זמן רב בכלי רכב הנעים באטיות בפקקים.
- ב פסקה ב מחקר שנערך לאחרונה בישראל אמד את הנזק הכלכלי הנובע מגודש התנועה בארץ בשני מיליארד ש"ח בשנה. הגודש כרוך גם בצריכת יתר של דלק וביצירת זיהום אוויר מרובה. אולם אילו הייתה המכונית רק פגע רע, היא לא הייתה פופולרית כל כך. קצב הגידול של צי המכוניות בעולם כולו כה מהיר, עד כי יש בכך יותר מרמז על יתרונות הרכב הפרטי.
- ג פסקה ג תופעת הגודש מאפיינת ערים רבות מאוד בעולם. מתכנני תחבורה מחפשים זה שנים פתרונות לבעיה זו, ונראה שנכשלו בכך (או שהצלחתם מוגבלת) משום שמדובר בנושא מסובך ביותר. עם זאת, בקרב הציבור הרחב רווחת הדעה כי קיימים פתרונות פשוטים לבעיה, כגון פיתוח שירותי רכבת או תוספת כבישים. אם כך, מדוע לא נפתרה בעיית הגודש?
- ד פסקה ד כדי לתת מענה לשאלה זו, יש צורך לאפיין תחילה את זרימת כלי הרכב ואת גורמי הגודש, ולאחר מכן לדון בפתרונות אפשריים להקלת הגודש.
- ה פסקה ה נהוג להבחין בין שתי צורות של גודש: גודש שגרתי, המתקיים כמעט מדי יום במקומות קבועים למדי, וגודש אקראי, הנובע מסתימת נתיב בשל תקלה בכלי רכב, תאונת דרכים או מ"פקק הסקרנים", הנוצר בשל תאונה. נראה כי כ-80% מן הפקקים הם שגרתיים: תנועת כלי הרכב באזורים מטרופוליניים (עירוניים) מאופיינת בפיזור מאוד לא אחיד על פני שעות היממה. בשעות מסוימות הגודש רב במיוחד. למשל, חלק ניכר מן הנסיעות מתבצעות בין השעות 7-9 בבוקר, כאשר רבים נוסעים לעבודתם או לבתי הספר.
- ו פסקה ו נהיגה לא נכונה עלולה גם היא לגרום לגודש. רכב הנוסע בנתיב שמאלי באטיות יוצר לעתים תור ארוך של כלי רכב, שרובם נמנעים מעקיפה לא-חוקית מימין ונאלצים לנסוע במהירות נמוכה מן המתחייב מתנאי הדרך.
- ז פסקה ז אולי אחת הטעויות הגדולות שנעשו במאה העשרים הייתה אימוצה הבלתי מעורער של המכונית כאמצעי נסיעה אוניברסלי. הייצור ההמוני סיפק מכוניות שמחירן נמוך יחסית ושעלות הפעלתן נמוכה. כך נוצר מצב שבו נעשה שימוש יתר במכונית.

* פרופ' אילן סלומון, המחלקה לגאוגרפיה, האוניברסיטה העברית בירושלים.

- מכלול של פתרונות מוצעים לבעיית הגודש. סלילת כבישים היא חלק מהפתרון
במקומות מסוימים. לדוגמה, מערכת של כבישים העוקפים מרכזים עירוניים עשויה
למנוע גודש במרכזי הערים ולהפחית את מידת החשיפה לזיהום אוויר בעיר. אולם ייתכן
30 כי הרחבה כזו תביא דווקא להגדלת הביקוש לכלי רכב, לכן יש לנקוט משנה זהירות
באשר לפתרון זה.
- פתרון נוסף לבעיה כרוך לעתים תכופות בהסטת נוסעים מרכב פרטי לרכב ציבורי
(אוטובוסים ורכבות), אולם לדאבונו, הסטה כזאת אינה פופולרית. מנקודת ראותו של
35 הפרט, עדיפות התחבורה הפרטית היא כה גדולה עד כי רק מעטים מוכנים להחליפה
בנסיעה בתחבורה ציבורית. הניסיון המצטבר בערים רבות מלמד כי כמעט שלא ניתן
להסיט נוסעים מתחבורה פרטית לציבורית רק על ידי שיפור התחבורה הציבורית. אולם
אם ננקטת מדיניות בשיטת "המקל והגזר", כלומר, לצד השיפורים בתחבורה הציבורית
ננקטים גם צעדים להגבלת השימוש במכונית – ניתן להשיג הסטה. השיפורים בתחבורה
40 הציבורית כוללים, למשל, הגדלת התדירות, שיפור הנוחות, הקלת המעבר בין קווים
שונים, שמירה על ביטחון הנוסעים והוזלת עלות הנסיעה. השיטות להכבדת השימוש
ברכב פרטי כוללות, למשל, הקטנת היצע החנייה, הגבלת תנועה, הטלת אגרה (מס על
נסיעה בכבישים מסוימים).
- דיווח לנהגים בזמן אמת על עיכובי תנועה, הפעלת "כבישים אוטומטיים", שבהם
45 הנהיגה עוברת מן הנהג אל מערכת בקרה המאפשרת לצמצם את הרווחים בין המכוניות
גם במהירויות גבוהות, התאמת מערכת הרמזורים לשעות העומס בזמן אמת – כל אלה
הם אמצעים העשויים לתרום להפחתת הגודש, אך לא למניעתו המלאה. אולי הפתרון
החשוב ביותר הוא גביית אגרת גודש מבעלי מכוניות פרטיות הנוסעים בשעות השיא.
מצפים שאגרה זו תיצור תמריץ לשימוש בתחבורה ציבורית במקומות שבהם הרכב
50 הפרטי יוצר גודש ואינו יעיל.
- קושי מרכזי באימוץ הפתרונות לבעיית הגודש נובע מהעובדה שהחלטות בתחום
התחבורה חייבות למצוא איזון בין יעדים שונים שיש ביניהם סתירה, למשל, השאיפה
לגרוף רווח כלכלי לעומת הרצון לשמור על איכות הסביבה. הסתירה בין יעדים כגון אלה
מעוררת פולמוס ציבורי, לכן קשה להניח שהפקקים ייעלמו; לכל היותר נוכל לצמצמם.
55 בינתיים נמשיך להתלונן על הפקקים, נודיע עליהם בטלפונים סלולריים, ואולי ברבות
הימים נבין כי התועלת והנזק הכרוכים בשימוש במכוניות תלויים בעיקר בהתנהגותנו.

ענה על השאלות 36-41 ועל אחת מהשאלות 42 או 43.

36. הכותב דן בבעיית גודש התנועה.

ציין, על פי המאמר, שני גורמים שונים לבעיה זו. (4 נקודות)

37. מהי מטרתו של המשפט הראשון בפסקה ד?

העתק את התשובה הנכונה. (4 נקודות)

א. לתאר את גורמי הגודש.

ב. להציג את המבנה של המשך המאמר.

ג. לאפיין את זרימת כלי הרכב.

ד. לסכם את הנאמר בפסקות הקודמות.

38. גודש אקראי (שורה 17)

העתק את הפירוש ה**נכון** למילה **אקראי**. (2 נקודות)

(1) יומי (2) מקרי (3) עיקרי (4) תמידי

39. **א.** ציין את תפקיד המירכאות במילה "לבלות" (שורה 2). (2 נקודות)

ב. "ייתכן כי הרחבה כזו תביא דווקא להגדלת הביקוש לכלי רכב" (שורות 30-31).

ציין למה מתייחס האזכור **כזו**. (2 נקודות)

40. **בכותרת הראשית ובכותרת המשנה** נעשה שימוש באמצעים רטוריים שונים.

ציין שני אמצעים רטוריים בכותרות, והדגם כל אחד מהם. (3 נקודות)

41. הכותב קובע במאמר כי הבעייתיות והנזק הכרוכים בשימוש במכונות פרטיות תלויים בעיקר בהתנהגותנו.

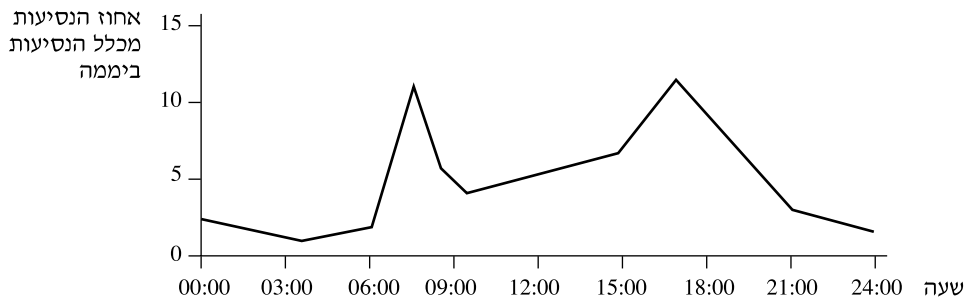
האם אתה מסכים עם קביעה זו? נמק את תשובתך על פי המאמר. תוכל להוסיף גם נימוק משלך. (5 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 42 או 43.

42. למאמר, כפי שפורסם בכתב העת **כמעט 2000**, נלווה תרשים. התרשים מבוסס על נתונים שנאספו במשך חודש ימים.

עיין בתרשים, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.

פיזור תנועת כלי רכב באזורים עירוניים במשך יממה

א. איזה מסוגי הגודש הנזכרים במאמר מתואר באמצעות התרשים? נמק את דבריך. (3 נקודות)

ב. אדם מתכוון לצאת ברכבו לקניות במרכז הפתוח בין השעות 09:00 ל-24:00. מהו טווח השעות המומלץ ביותר לנסיעה זו על פי התרשים? נמק את תשובתך. (3 נקודות)

43. על פי המאמר, תיתכן סתירה בין שני יעדים, כגון שאיפה לגרוף רווח כלכלי ורצון לשמור על איכות הסביבה (על פי שורות 52-53).

א. הבא דוגמה לסתירה זו מתחום התחבורה או מתחום אחר. (3 נקודות)

ב. הסבר את הסתירה בין היעדים בדוגמה שהבאת. (3 נקודות)

בהצלחה!